

Євгенія Сергіївна БАДЬОРНА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Михайло Ігоревич ФІАЛКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

НАРКОТИЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ ОСОБИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МЕХАНІЗМ ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Серед чинників, що стимулюють розвиток сучасної злочинності велике місце займають фонові явища, котрі являються переломним фактором у вчиненні особою кримінального правопорушення. Вагоме місце серед них займає наркоманія, оскільки вона виступає підґрунтям для злочинної поведінки. На сьогоднішній день вплив наркоманії на злочину поведінку поширюється дедалі сильніше, однак неможливо зробити висновок про рівень впливу та причини не проаналізувавши ситуацію в цілому. В цьому і полягає актуальність даної теми дослідження, а саме в детальному вивченні відповідного фонового явища із заглибленням в суть виникнення відповідної проблеми, її аналізу та вивчення взаємодії зі злочинністю.

Серед сучасних кримінологів, активно займаються розглядом даної теми О. М. Бандурка, В. В. Голін, О. М. Джу́жа, Л. В. Раєцька, А. А. Бурячок, Г. І. Піщенко та інші. На їх праця було сформульовано багато цікавих ідей та поглядів відносно цього фонового явища.

Мета даної роботи полягає у встановленні зв'язку наркотичної залежності особи та механізму злочинної поведінки.

Щоб змістовно розкрити суть даної теми, спочатку треба розібратись з самим поняття «наркоманія».

Наркоманія – це захворювання, що виникає в результаті немедичного вживання наркотичних засобів [1, с. 260]. Так, це саме захворювання, оскільки у людини виникає неконтрольований потяг до наркотичних речовин, що в подальшому призводить до фізичних та психічних порушень у людини. Сенси вживання наркотичних речовин полягає в тому, що кожен з них викликає відчуття збудження, ейфорії, підвищення настрою, підняття сил. В певний проміжок часу людина наділяється цими почуттями і відчуває себе на підйомі сил. Однак після припинення дії відповідної речовини збудження та ейфорія різко пригнічується, внаслідок чого виникає хворобливий стан, а саме депресія, проблеми зі сном, часті зміни настрою, зниження апетиту, дратівливість, занепокоєння або навіть можуть з'являтися суїцидальні думки.

Особлива небезпечність наркоманії полягає в тому, що вживання наркотичних засобів викликає незворотні зміни в організмі людини, руйнує психіку, викривляє систему загальнолюдських цінностей, завдяки чому особа легко переступає межу моральних та правових заборон [2, с. 170]. Також активно зростає процес наркотизації населення. Тим самим ця несприятлива тенденція обумовлює значний рівень злочинів, що пов'язані з обігом наркотиків. Сьогодні під безпосереднім впливом наркотиків вчиняється велика кількість злочинів: вбивства, крадіжки, грабежі, хуліганство, злочини пов'язані з обігом наркотиків і т.д.

Вивчаючи злочин, як окремих механізм індивідуальної злочинної поведінки слід зазначити, що злочин є системою, яка підпорядковується дії певних закономірностей. Істотну роль у механізмі індивідуальної злочинної поведінки відіграють психологічні фактори, які проявляються у потребнісно-мотиваційній сфері злочинної поведінки та стані злочинця на момент скоєння злочину, а також мотиваційні та вольові фактори, що забезпечують подолання труднощів при досягненні цілі, спонукають до активних дій при наявності внутрішніх та зовнішніх перешкод [3, с. 115–118]. Тобто механізм злочинної поведінки залежить від ситуації, негативної деформації, мотивації особи та потреб які вона переслідує. Саме тому певна негативна життєва ситуація може стати детермінантою злочинної поведінки, а результат її розвитку – злочином.

Розглянемо детальніше. Якщо взяти до уваги, що механізм злочинності бере свій початок з певної потреби, то необхідно зрозуміти, яка саме потреба переслідується в наркоманії. Так як людина у разі відсутності наркотику та його недостачі в організмі переживає розлад та недугу, слід зробити висновок, що у неї виникають психологічні та фізіологічні потреби. Психологічні тому, що свідомість людини в першу чергу посиляє певні сигнали про необхідність задоволення потреби вживання наркотику, а фізіологічна безпосередньо у самому вживанні. Так ми отримуємо першу сходинку у системі створення злочинної поведінки – «потреба».

Надалі після появи потреби у людини виникає бажання реалізації, яке говорить про те, що особа має на меті задовольнити відповідну потребу, як окрему потребу її організму. Бажання стає основним координатором дій цієї людини і в подальшому стає для нього основним вектором розвитку подій. Так виникає мотиваційна поведінка, що проявляється в конкретних діях особи, яка підбурюється бажанням задоволь-

нити потребу. Дії цієї людини в подальшому охоплюються єдиним наміром – отримати будь-якою ціною наркотичну речовину задля задоволення власної потреби.

Однак поряд з цим, відповідне місце має і життєва ситуація, де людина шляхом пошуку наркотичних речовин, реалізує своє бажання – задоволення потреби. Так вона приймає рішення як правильно вчинити і де саме шукати відповідні речовини, яким способом їх отримати, які зусилля для цього докласти, тобто прораховує певну низку дій, що дадуть в подальшому відповідний результат. Це може бути підшукування грошей для купівлі, закупка матеріалів для виготовлення і т.д. Після чого особа приймає рішення на певну поведінку, а конкретно обирає найбільш зручний для неї спосіб отримання та починає його реалізовувати.

Саме тут знаходить своє місце злочинна поведінка. Вчиняючи заплановані дії, особа переступає межі правових норм і вже безпосередньо вчиняє злочинні дії з метою отримання наркотиків, грошей або речей задля їх придбання, а також вчиняє дії, які безпосередньо пов'язані з виготовленням, зберіганням, перевезенням та збутом наркотичних речовин. Мотивуючим фактором для неї виступає необхідність наступного вжиття речовини будь-якою ціною.

Отримавши наркотичну речовину та вживши її, людина повністю задовольняє свою потребу та перебуває в пост злочинному стані, де вважає свої дії завершеними в повному обсязі, а бажання виконаними. При цьому вона не усвідомлює всю суспільну небезпечність своїх дій, оскільки для неї ця низка вчинків є пріоритетною для задоволення власної потреби. Тому в даній ситуації і виникає замкнуте коло, оскільки в подальшому для чергового задоволення такої ж потреби людина знову ж буде діяти відповідно до цього механізму. Тим самим виявляється замкнуте коло.

Саме ці наслідки і призводять людину до важкого хворобливого стану, що в подальшому перетворюється в залежність, оскільки з кожним разом людина буде намагатися позбутися поганого самопочуття, шукаючи вихід саме в повторному вживанні наркотичної речовини. З кожним разом залежність буде лише зростати тим самим погіршуючи стан здоров'я людини та стимулюючи її до вчинення нових протиправних дій, більш небезпечних за попередні для найшвидшого задоволення власної потреби.

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що індивідуальна злочинна поведінка особи під впливом наркотичних речовин стимулюється саме її внутрішньої мотивацією та необхідністю досягнення цілі – задоволення потреби. Саме ця необхідність стає способом життя. Це дає змогу зрозуміти, що дане суспільно-небезпечне явище може мати різні негативні прояви в суспільстві на сьогоднішній день і боротьба з ним потребує ретельного та обґрунтованого підходу.

Список бібліографічних посилань

1. Іванов Ю. Ф. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Вид-во Паливода А. В., 2006. 264 с.
2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / за заг. ред. В. В. Голіни ; І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. 2-ге вид. перероб. і допов. Харків : Право, 2009. 228 с.
3. Кримінологія (Загальна частина) : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; А. Б. Блага, І. Г. Богатирьов, Л. М. Давиденко та ін. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. 240 с.

Одержано 20.03.2018